

ДОКУМЕНТИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА СЛУЖБАТА ЗА ДЪРЖАВНА БЕЗОПАСНОСТ ПРИ МВР НА Р МАКЕДОНИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 1991 – 1998 Г.

Спас Ташев

Поради редица обективни причини, българската общественост проявява ясно изразен интерес към протичащите политически процеси в Р Македония. С радост се приемат всички факти, говорещи за задълбочаващото се сътрудничество на двете държави в името на техните общи евро-атлантически цели. В същото време често пъти сме ставали свидетели на остри обществени реакции у нас във връзка с някои рецидиви с антибългарски характер, наблюдавани на територията на Р Македония. До скоро обаче липсваха каквито и да било официални документи, произлизащи от македонската държава и доказващи наличието на подобна антибългарска тенденция.

В процеса на демократизиране на Р Македония, на нейните граждани бе дадена възможност да направят проверка в МВР за наличието на техни лични оперативни обработки (досиета) и съответно да получат копие от тях. До този момент не е правен опит да бъдат систематизирани тези оперативни обработки (ОО), разработвани от Службата за държавна безопасност (СДБ) при МВР на Р Македония. Прочитът на част от документите обаче сочи, че към настоящия момент това са единствените официални документи в Р Македония (доскоро секретни), говорещи за наличието на българско самосъзнание сред част от нейното население. Също така официално се потвърждава и репресивното отношение към тези лица и желанието те да бъдат елиминирани.

Друг важен факт, който се разкрива от оперативните обработки, е наличието на приемственост в тази политика между разпадналата се през 1991 г. СФР Югославия и обявилата през същия период независимост Р Македония. Тази тенденция ясно личи от факта, че при някои лица оперативните обработки са започнати през 60-те години, а са прекратени в края на 90-те.

В настоящия материал изнасям една малка част от предоставените ми оперативни обработки. Те представляват фотокопия от оригиналите, но са заверени с официалния печат на МВР на Р Македония. Понеже при обявяването на подобни документи става въпрос за съдбата на живи лица, които са били следени и репресирани заради тяхното българско самосъзнание, имената им не са цитирани в настоящия материал. Поради същата причина освен годината не се споменават населените места, датите и архивните номера, под които те са заведени. Голяма част от имената в документите са заличени съгласно инструкциите от самите служители в МВР на Р Македония.

Условно съм обединил документите в няколко групи, макар че част от тяхното съдържание може да бъде отнесено към една или друга.

I. Документи, доказващи приемствеността в антибългарската политика между Титова Югославия и обявилата през 1991 г. независимост Р Македония.

Тук представям извадки от три документа: от 1968, 1984 и 1994 г. И трите документа се отнасят до едно и също лице. Документът от 1968 г. представлява известие от югославски агент, работещ в Швеция с цел унищожаване на българското самосъзнание сред емигрантите от Р. Македония. Става въпрос за следене на македонски граждани, емигранти в Западна Европа, определящи себе си като българи. Документът разкрива една брънка от поредица действия, целящи внедряването на информатор в пробългарски кръгове. Интересен момент представлява опита на югославската агентура да установи контрол върху дейността на живеещия по това време в Рим Иван Михайлов и задачите, дадени на югославския агент в тази насока.

*РСВР – С(оциалистическа)
Р(епублика) М(акедония)
Служба за държавна безопасност
Напечатано в 3 екземпляра
Доставено на IV-ти сектор
... 1968
Скопие
...*

ИЗВЕСТИЕ

След писменото договаряне с X,
на... 1968 г. в датското градче... стигнах
ме до среща между мен и “моите хора”
в Швеция и X и неговите хора от друже-
ство “Тодор Александров” от Белгия...*

*Срещата, която заедно с общата
вечеря траеше повече от 5 часа, я осъ-
ществихме по тяхно искане на открит
терен пред гарата и в парка. Пръв гово-
рише X. Той всъщност най-много говоре-
ше, като от време на време се включваше
и Y**, но последния често беше прекъсван*

* лицето, за което се събира информацията.

** друго лице, за което е събирана инфор-
мация.

*от X. Тема на срещата беше разглеж-
дане на положението и проблемите на
“новото дружество” в Швеция. X в сво-
ето изложение не криеше големия инте-
рес за създаване на здраво дружество в
Швеция. При това обясняваше, че член
може да бъде всяко лице, което душев-
но и телесно изцяло се чувства българин,
който е готов да работи за запазване на
българщината в Македония и да се бори
за нейното освобождение. Апелираше да
сздадем компактно дружество, каквото
било онова в Белгия. Говорейки за дру-
жеството “Тодор Александров”, разказа
как членовете му били много привързани
и отдадени на идеите на Ванчо Михайлов
и в този аспект правели и жертви, като
в материален смисъл давали доброволни
суми и дарения на дружеството и други
подобни дейности.*

*Когато му казах, че в Швеция сме
осем души, той каза, че за начало е дос-
татъчно, а дори и много. За начало, каза,
са достатъчни 3-4 човека, а след време,
след добро проучване, да се приемат и
нови люди. Настояваше ние в Швеция да
изработим устав, вмятайки, че и за нас
би важал техният устав. Като говореше
за устава, той всъщност ни запозна с
неговите положения. Аз възразих срещу
изискването, че член може да бъде само
емигрант, казвайки му, че в Швеция няма
толкова емигранти и че някои от сегаш-
ните членове и симпатизанти не са еми-
гранти (а с югославски паспорти, б.м.).
На тази забележка ми отговори, че имам
право, но че той не може нищо да реши,
а може само да запознае стоящите над
него с проблема.*

*Както и при други възможности, X
и този път настояваше, че ние в Швеция
трябва да отворим свой клуб, който да
го легализираме и пред властите...*

*Голяма част от своето изложение
X посвети на личността на Ванчо Ми-
хайлов, неговата жена, за убийството*

на Тодор Александров и осветленията на Ванчо за това. Основното при тези негови изложения беше, че той за тези личности говореше със суперлативи. Говореше и за Асен Аврамов, който наскоро умря, наричайки го голям революционер, поради което дружеството в Швеция трябвало да го носи неговото име.

Когато Х говореше за целите на тяхното и нашето дружество, често пъти подчертаваше, че македонския народ в Югославия е обезправен и че същия осъзнава това. Той изразяваше голямо неприязнелство към системата в С(оциалистическа) Ф(едеративна) Р(епублика) Ю(гославия)...

В кафенето, по настояване на Х, написах кратко писмо до Ванчо (Михайлов, б.м.), в което заявих, че заседанието беше ползотворно и че ще даде своите резултати в нашата по-натамошна борба за осъществяване на неговите идеи. След като писмото беше готово, Х ми го взе и извади от джоба лепенка с адреса на Ванчо. Залепи я и го взе с него.

След вечерята, преди да се разделям, останах за малко насаме с Х. Като се възползва от възможността, той ми каза, че лятото, когато бях в Скопие, двама негови хора от Белгия били в Скопие и са ме търсили да се срещнем, но не успели да ме намерят. Отговорих му, че поради лична безопасност, аз в Югославия не стоях на едно място...

Освен това не само ми съобщи, че е заинтересован и при други обстоятелства да разговаря с мен на "четири очи", като подчерта, че той е задължен пред Ванчо да работи с мен. Попитах го как осъществява връзка с него, дали само с писма или и непосредствен контакт? Отговори ми, че имал и два лични контакта, като ми напомни, че целта е и ние от Швеция по-късно да имаме директна връзка с големите, т.е. с Ванчо Михайлов. Също така напомни, че..., някогашен

затворник за ВМ(РО-вска) дейност, е добър и трябва да го пазим. Като каза това, започна да говори и за други лица, осъдени за същото нещо. Забелязах, че ги знае всички от тази категория. Знае кой къде е, какво работи, какво поведение има и т.н.

По време и накрая на срещата няколко пъти се фотографирахме всички заедно. Снимах аз, а и те. От всички снимки ще ви изпратя копия.

Дадох ми известно количество пропаганден материал, който се състои от снимки от прославата на Илнден, снимки на македонски дейци от миналото, различни видове брошури на български език, снимки на Ванчо Михайлов и снимки на групата националисти от Струмица (известната група "Струмишката петорка", ликвидирана от югославската милиция, б.м.)...

Срещата, за която става дума, както и резултатите от нея, още веднъж потвърждават заинтересоваността на Х, а и на В(анчо) М(ихайлов), за създаване на дружество в Швеция. Този факт е в наша полза и създава възможности за по-натамошно наше навлизане в техните редици и действия, а евентуално и наш непосредствен контакт с Ванчо. Досегашните резултати, постигнати чрез сътрудника ни..., дават възможност и за комбиниране с цел компрометиране на Х в очите на неговите последователи, а и пред В(анчо) М(ихайлов).

На сътрудника му са дадени инструкции и по-нататък да демонстрира съществуването на група в Швеция и на дейност за нейното засилване и увеличаване. Едновременно с това, ще създава условия за евентуалното негово прехвърляне в Белгия или пък директно свързване с Ванчо. За осъществяването на този план, "Кокан", в зависимост от дадени обстоятелства, ще се придържа към две линии. Едната ще бъде постоян-

но да прави забележки на X, че неговото отношение го обижда, че X и другите от Брюксел не държат сметка за конспиративността и т.н. и по този начин чрез своя група ще се търси директна връзка с Ванчо.

Втората линия ще се състои в това, че "Кокан", при дадени условия, постоянно би се представял като привърженик на техните идеи, но при това ще изтъква наличието на трудности за работата на такова дружество в Швеция. За тази цел ще измисля постоянни инциденти с..., неприемане на българщината от Македония в Швеция и подобни неща.

По време на реализирането на тези замисли, без оглед на това какъв вариант ще изберем, смятам за правилно да вмъкнем още един наш човек в тези среди...

Накрая, преди неговото заминаване, като награда и компенсирани разходи, му бяха дадени 300 USA\$ и 720 нови динара...

Прави впечатление, че агентите на югославската СДБ не само че знаят за своя български произход, но дори без проблеми употребяват литературния български език в кореспонденцията с Иван Михайлов. По този начин репресивната и пропагандна машина на Югославия е насочена към ликвидиране на българското самосъзнание в Македония.

Другият документ е от 1984 г. и представлява служебна бележка на някогашната югославска Служба за държавна безопасност, посветена на "македонската неприятелска емиграция" зад граница. Съдържа стенографиран разговор с информатор на югославските тайни служби, изпратен да контролира дейността на дружество "Тодор Александров" в Белгия.

РСВР на СРМ, СДБ СКОПИЕ
...1984 г.

СЛУЖЕБНА БЕЛЕЖКА

Обект: Македонска неприятелска емиграция, МПО в Брюксел.

Разговорът е проведен в помещението на СДБ... по инициатива на инспектора. Оперативни разходи няма. Информираме с депеша.

...Повод за контакт беше шофьорската книжка, за която самия информатор казал на сътрудника ни, че при тръгването от Брюксел за Югославия, неговия братовчед..., искайки да попречи на неговото посещение, му взел (югославския) паспорт, скъсал го на парчета и го хвърлил, а той след това събрал парчетата, залепил ги и тръгнал да си дойде в Югославия. Между другото, на граничния пункт Йесенице имал проблеми с милицията, която го предупредила след пристигането в Скопие да смени този паспорт с нов. Заради това се обърнал към сътрудника, а сътрудникът му обещал, че чрез негов приятел ще свършат работа и по този начин го доведе на разговор...

След това същият описа причината за неговото емигриране и че това го направил от авантюристични подбуди. Спомена за неговия престой в Гърция и контактите с гръцките полицейски и лагерни органи, както и неговите първоначални включвания в неприятелската среда, като главно изтъкна, че емиграцията още от лагера Лаврион в Гърция се организираща в неприятелски групи, преди всичко на Ванчо-Михайловистки позиции с цел по-нататъшна дейност... Най-вече се изтъквала ВМРО, която имала и своя политическа платформа... След това говореше за създаването на дружество "Тодор Александров" в Брюксел, за кое-

то открито призна, че е член и че бил активен в развиваната от него дейност...

Изтъкна, че *X* открито твърди, че е българин и че ние, македонците, сме българи...

ОЦЕНКА НА ИНСПЕКТОРА

Информаторът като личност е склонен към алкохолизъм, без широки познания, със завършено основно образование, отдалечен от нашата среда и реалност и изцяло е попаднал под чуждо влияние... Неговите отношения с *X* са нарушени и самия изтъква, че като характери не могат да се понасят и не са в съгласие. Постоянно са в разпръсване. Особено е засегнат, че *X* се декларира като българин, а и него наричал такъв... Смятаме, че информатора... приема нашите внушения и остана доволен от нашето отношение към него, като по този начин се създават условия за договор за планиране на задачи и неговото ангажиране за извършване на тези задачи. Той приема да се издължи на Службата (югославската СДБ, б.м.) заради толерантното отношение към него... Прие да ни информира за състоянието и проблемите в случай на подготовка за извършване на акции от страна на неприятелската емиграция в Брюксел...

Третият документ е от 1994 г. и произхожда от Службата за държавна безопасност при МВР на независимата Р. Македония и носи гриф "строго секретно". Категорично е документирана приемствеността в преследването на същото лице, но през 1994 г., т.е. 10 години по-късно:

МВР на Р. Македония, СДБ
... 1994 г.

СТРОГО СЕКРЕТНО

ПРЕГЛЕД

на екстремистката дейност на *X*, член на ВМ(РО) дружество "Тодор Александров" в Брюксел, Белгия.

Въз основа на информация и индикации, които показваха, че *X* членува и предприема организирана и екстремистка активност във ВМ(РО) дружеството "Тодор Александров" в Брюксел – Белгия, чиято дейност е насочена към разпространение на ванчомихайловизма и големобългарския върховизъм в Републиката, от страна на СДБ през 1968 г. беше заведен в ОО под псевдоним "...".

X останал последователен на своите пробългарски убеждения, в потвърждение на което говорят честите му пътувания в България, контактите с работещите в посолството на България в Белгия и с членовете на ВМРО-СМД от България.

X съдействал на дейността на върховисткото дружество "Яворов" и българската църква, а подпомагал и обучението на македонски студенти в България. *X* особено се респектирал от Ванчо Михайлов, с когото се срещал често в Рим, а и в цялост я поддържал програмата на МПО по отношение на "македонския въпрос"...

Действайки съобразно инструкциите на ВМРО-СМД за свързване и координирано действие на ВМРО-СМД, МПО (Македонски патриотични организации, б.м.) в САЩ и върховистките елементи в Републиката (Македония, б.м.), през изминалите 2-3 години Службата регистрира продължителна и интензивна дейност на *X* в тази насока.

За реализиране на тези задачи, по нареждане на ВМРО-СМД през лятото

на 1992 г., Х пребиваваше в Р. Македония (за първи път от неговото емигриране в Белгия през 1969 г.). По време на престоя в... осъществи контакти с... и др. При това се договорили за формите и методите на обща дейност, а при необходимост сам или придружаван от някой от споменатите лица пребивавал в щаба на ВМРО-СМД в България за консултации и получаване на инструкции. А именно, след обявяване независимостта на Р. Македония и въвеждането на многопартийната система, свързал се с много лица от Републиката, членове на върховисткото екстремно крило на ВМРО-ДПМНЕ, с които много пъти организирали срещи в България, на които се договаряли по-нататъшните действия...

Също така, от ВМРО-СМД бил задължен за разпространение на пропагандни материали из Републиката, написани на (литературен, б.м.) български език и които имали за задача да доказват българския характер на македонския народ...

Имайки предвид факта на зачестилите пребивавания на Х в България и Р. Македония и неговите контакти с върховистки организации и отделни лица от Републиката и България, както и информацията, които сочат тенденцията дейността на ВМРО-СМД и МПО да се пренесе в Републиката, се налага потребността от интензивни и всеобхватни мерки за следене, разкриване и възпрепятстване на техните общи действия, насочени към разпространяване на големобългарския върховизъм в Р. Македония.

II. Контрол върху македонски граждани с българско самосъзнание.

Тук цитирам документ от 1993 г. Той представлява доклад на Георги Тинтоски, информатор на македонската СДБ, който

събира сведения за поведението на македонски граждани с българско самосъзнание.

МВР – Р(епублика) М(акедония)
– Скопие

Служба за държавна безопасност

...

... По-късно в разговора... ме попита какъв съм. Аз му отговорих, че съм македонец. На това той остро ми се противопостави, заявявайки ми, че в Македония живеят само българи, и то македонски българи. Аз,..., сме българи и така се чувстваме, няма македонци на тази територия, само въпрос на време е кога това ще бъде реалност. За много кратко време ще бъде разрушено това правителство и този комунистическо-фашистки режим, и наближавало времето за идване на власт на македонските българи. За да се изправи историческата истина, трябва да се преборим на следващите избори да се присъедини Р(епублика) М(акедония) към България... След това ме попита от коя страна бих потърсил помощ в случай на заплаха за Р(епублика) М(акедония). Аз му отговорих, че сам ще се защитавам, на което... ми каза, че сме много малки, а братски е да се приближим към България. На това аз ядосано му отговорих, че е по-хубаво да дойде Милошевич, отколкото някой българин...

Другият документ на СДБ е от 1998 г. Той нагледно удостоверява, че служителите в СДБ добре познават направените фалшификации, но в същото време впрягат целия държавен апарат на Р. Македония в защита на същите тези извращения. Парадоксът е, че се преследват лица, дръзнали да развенчаят култа към печално известния в близкото минало сърбоман Блаже Конески. Документът носи гриф “Държавна тайна. Строго секретно”:

*МВР – Р(епублика) М(акедония)
Служба за държавна безопасност
ДЪРЖАВНА ТАЙНА
СТРОГО СЕКРЕТНО*

...

*ИЗВЕСТИЕ
От сътрудника*

...

III. Получени сведения:

Да информирам, че непосредствено след патронния празник на поета Блаже Конески се срещнахме с..., който е завладян със своите размисли около българския комплекс от въпроси, имайки предвид и важността, която тези дни в средствата за масова информация се даваше на Блаже Конески и неговия научен и творчески принос. С най-обидни думи говореше за твореца на македонската азбука, който въпреки подобните или еднакви признати азбуки (мисли за българската) се опитал и направил неуспешен опит да направи азбука, която да бъде призната от по-широк кръг международни експерти. Покрай това по обичай започнахме да говорим за нашите obiци познати... от Р. България, за които той при всеки контакт се опитва да опише близостта си и информираността за тяхната дейност. В този контекст при моето споменаване на същите и желанието ми да отида в Р. България с цел да реализираме контакти с..., той ми каза, че планирал контакт с... по време на великденските празници в Р. България, за което би ме известил по-конкретно за датата на пътуването.

На сътрудника му е внушено да продължи да демонстрира своя интерес към споменатите неща и по този начин като крайна цел би било пътуването заедно за проучване на конкретно спомената литература с цел осъзнаване на конкретните теми и съдържание от наш интерес.

V. Забележки и оценки по решение на надлежните по-горни органи:

Сътрудника да продължи контактите с... и да работи по задачи за дефиниране на връзката между него и..., както и да потърси определени списания, които... получава от Р. Б(ългария), засягащи Македония.

В документа ясно личи антибългарската насоченост в дейността на СДБ, както и факта, че тя изпраща вербовани свои сътрудници да развиват дейност на българска територия.

III. Контрол върху връзките на македонски граждани с България.

Следващият документ от 1994 г. е потвърждение за ширещото се българомразие в тайните македонски служби. Информацията представлява доклад на информатор, внедрен в пробългарски ориентирана група македонски граждани, симпатизанти на ВМРО – Татковинска партия с председател Димитър Църномаров:

*МВР – Р(епублика) М(акедония)
– Скопие*

Служба за държавна безопасност

...

... Целта на разговора не му е казал, но може да се предположи защо го търси, бидейки и... кокетира с пробългарската политика. По-точно,... е много близък с... и..., които безрезервно се наричат българи. На този план работили с Църномаров и имали близки връзки с България. За разлика от тях,... не се чувства българин по националност, но склонен е към политика за създаване на федеративна държава с България. И покрай разликата между тях,... е готов да стане член на

ВМРО – Татковинска, която водила политика на присъединяване на Македония към България. Наричам го готов, защото ми предложи и аз да се запиша в тази партия, която единствено можела да ни спаси от Сърбия. Това мога да го направя единствено ако е потребно да видим дали имат някои тайни връзки с България и дали са подпомагани от тази държава. В противен случай с българин не искам никакво съюзничество...

Този документ разкрива, че още през 1994 г. не само македонските граждани с българско самосъзнание, но и други лица, са изпитвали симпатии към България и са намирали формулата за конфедерация като единствено спасително решение за Р. Македония.

Следващият документ на македонската Служба за държавна безопасност е от 1995 г. Той е интересен най-вече поради факта, че представлява обобщаващ доклад за дейността на македонски гражданин, определящ себе си като българин. Документът разкрива картината на нетърпимост от страна на македонските репресивни органи към проявите на свободомислие.

*МВР – Р(епублика) М(акедония)
Служба за държавна безопасност
СТРОГО СЕКРЕТНО*

...

Преглед на получената досега информация за носителя на ОО “...”

С Предложение №... от...1995 г. над... е заведена ОО под псевдоним “...”. Завеждането е извършено с цел потвърждаване, разширяване и документиране на получената информация за неговата дейност от върховистки позиции, както и връзките му с ОО “...” –..., с ръководни лица на ВМРО-СМД от София – Р. Бълга-

рия, с председателя на Македонския научен институт Димитър Гоцев и др.

Именно... след въвеждането на многопартийната система в Р. Македония стана член в комитета на ВМРО-ДПМ-НЕ в... и като такъв извършва определени партийни задачи. Иначе заради негови националистически изказвания... през 1990 г. се водеше под обработка “...”, но поради промените в Наказателния закон на бившата СФРЮ(гославия), правилата за работа на СДБ и въвеждането на многопартийна система същата година беше снет от наблюдение.

Но и след това от страна на Службата бяха получавани данни за контакти на... с носителя на ОО “...”, с който се познавали от по-отдавна и били в постоянни контакти и... бил включен във всички противоконституционни действия на ОО “...”, които се провеждали на територията на Р. Македония.

За тази цел след завеждането на ОО “...” бяха предприети организирани мерки и действия спрямо него, а също така с цел потвърждаване и разширяване на информацията за него по предложение на Службата беше приета и мярката “Врело”.

Получената досега информация говори, че... ОО “...” през 1993 г. няколко пъти заедно с... ОО “...” пътувал до София, Р. България, където стъпил в контакт с много лица от политическия живот в Р. България и се запознал с поранения лидер на ВМРО-СМД Димитър Гоцев ОО “Пират”, както и със служители от Министерството за външни работи на Р. България. При тези контакти се разговаряло за “българския характер на македонците в Р. Македония”, както и разговори за формиране на дружество за приятелство и сътрудничество между Р. Македония и Р. България. При едно от пътуванията носителът на ОО “Изток” се запознал с Филип Димитров – по-раншен

премиер на българското правителство и сегашен лидер на СДС в Р. България, както и с дипломатически представител на Русия в София, към когото едва ли не можел да се обърне и да отиде по всяко време. Според ОО "... " руският дипломатически представител добре познавал македонската история както и сегашното състояние в Р. Македония. Той пред ОО "... " изтъкнал и проблема с албанците в Р. Македония, относно проблема с етническото чистене на населението, който според него би се решил по два начина. Първо с поставяне на граница до местото, където по време на (Втората световна) война била българската армия, т.е. между "чистите" македонци и смесеното население, което би се осъществило по насилствен път с помощта на България и Русия. Второ, според него в Русия живеели около 400 хил. македонци от Егейска Македония, които биха се заселили в Западна Македония и по този начин постепенно ще се стигне до подтискане на албанците и тяхното изселване в Албания.

ОО "... " много често изтъквал, че настоява за реабилитирането на Ванчо Михайлов и бил лично уверен в правилността и оправдаността на политиката, която В. Михайлов водил по отношение на македонския въпрос.

Пътуванията и контактите на ОО "... " с ръководни лица на ВМРО-СМД през 1993 и известен период от 1994 г. бяха прекъснати поради отнемане на шофьорската книжка от страна на МВР. Под натиск обвинението беше оттеглено и шофьорската книжка му бе върната. Във връзка с отнемането на шофьорската книжка пред наш извор се произнесъл, че въобще не е загрижен, защото по всяко време може да получи българска шофьорска книжка.

ОО "... " присъствал на...1994 г. на представянето на Движението за прия-

телство и сътрудничество между Р. Македония и Р. България, което се проведе в Скопие. На...1994 г. по покана на ОО "... " в... пребиваваха Филип Димитров – председател на СДС в България и носителя на ОО "... ". Пред тях, както и пред по-тесен кръг на негови съмишленици ОО "... " напълно отрекъл съществуването на македонски етнос и казал, че се чувства българин.

По покана на Филип Димитров, ОО "... " на...1994 г. присъствал на представяне на Движението за приятелство и сътрудничество между Р. Македония и Р. България, което се състояло в София. До София ОО "... " пътувал заедно с носителя на ОО "... ". На представянето едва ли не бил приет документ за защита на Македония от исляма и носителят на ОО "... " с голямо задоволство слушал поздравителните речи на различни представители на политическия живот в Р. България, които изтъквали, че "България е защитничка на Македония", че "македонския народ бил български народ", ставало въпрос за един и същи език, еднаква култура и подобно.

Според потвърдени информации, през... 1993 г. носителя на ОО "... ", заедно с други лица и още няколко фирми от Р. Македония, създали смесена македонско-българска фирма. Седалището на фирмата било в..., а ръководител –... от...

Информациите, получени за цялостната дейност на носителя на ОО "... " са потвърдени и от разговорите с други лица от неговото обкръжение. Информаторът ни е в близка връзка с ОО "... ". Осъществили са съвместно пътуване до Р. България. В разговорите нашия информатор разкри като близки приятели и връзки, които действат от същите про-български позиции,... –... от...,... от...,... от... и др.

Във връзка с Избори 94 ОО "... " беше ядосан от начина на провеждане на пър-

вия им кръг, нападал сегашната власт, че фалшифицирала изборите и на втория кръг ги бойкотирал, бил на протестния митинг в Скопие, организиран от страна на ВМРО-ДПМНЕ и ДП. След завършване на втория кръг на изборите, носителя на ОО "... " в личен разговор казал на...: "Ние тук ако трябва, готови сме и за пукане, при това с голямо желание". На предупреждението от... "Какво говориш", ОО "... " му казал: "Ето аз и един мой братовчед ги стягаме пушките и пистолетите и търсим муниция, тук на няколко места всичко е подготвено и се чака да се извика...".

Спрямо ОО "... " с цел следене на неговата дейност, беше ангажиран..., който представи доста интересна информация и през периода на обработка ще се регистрира като сътрудник. Освен това, дейността ни към ОО "... " се комбинира и с друг информатор (с който вече са проведени първоначални разговори) и същия даде интересни сведения за дейността на ОО "... ". Нашата преценка е, че дейността ни с този информатор трябва да продължи и в периода на обработване в посока на неговото пълно спечелване и ангажиране, още повече, че същият на...1994 г. изрази готовност за продължаване на контактите, както и поставяне на конкретни задачи спрямо ОО "... ".

Голяма част от нещата в този документ са измислица или грубо и тенденциозно изопачаване на фактите от страна на СДБ. Всичко това се прави единствено с цел да се държат под постоянен контрол по-изявените българи. Разработват се варианти за тяхното компрометиране.

Друг документ на македонската Служба за държавна безопасност от 1995 г. Той представлява служебна бележка, носеща грифа "Строго поверително". И тук става въпрос за следене на ма-

кедонски гражданин, определящ себе си като българин. Документът разкрива една брънка от поредица действия, целящи внедряването на информатор в пробългарски кръгове. Интересни моменти са задължаването от страна на СДБ на техния агент да се обяви за българин и по този начин неговия син да се изпрати да следва в България, а също така и поставянето на задачата информатора да се срещне с българския посланик в Скопие.

*МВР – Р(епублика) М(акедония)
Служба за държавна безопасност
СТРОГО ПОВЕРИТЕЛНО*

...

II. ПОЛУЧЕНА ИНФОРМАЦИЯ И СВЕДЕНИЯ

По време на разговора, изворът между другото изнесе следната информация и факти: В няколко подходящи случая извора разговарял с ОО "... " като го молел да му помогне извора да запише неговия син в медицинския факултет в София, при което ОО "... " винаги изразявал готовност да му съдейства. И на тази среща изворът подчертал този въпрос, при което ОО "... " му казал когато е свободен да му се обади и двамата да отидат при посланика на Р. България в Скопие, където сам щял да се увери какво влияние и какви отношения имал с посланика. Също така му казал, че за да бъде по-сигурна работата, щели да извикат... и тримата заедно да отидат на разговор при посланика. След като се договорили, определили да пътуват на...1995 г. и да отидат на разговор при посланика в Скопие. На моя въпрос дали извора се познава с ОО "... ", същия каза, че когато бил на посещение в Битоля, извора имал възможност да се срещне и да разговаря с него два-три пъти. Това значи, че лично се познават. По време на разговора между извора и ОО "... ", изворът поставил

провокативен въпрос, за който на предишната среща с мен се договорихме, а именно го попитал за това: "Имам информация, че през месец март в София ще се проведе конгрес на ВМРО-СМД"? На това ОО "... " отговорил, че на него тази информация не му е известна, а няма малко възможност за подобно нещо да не е информиран. За същото нещо ОО "... " потърсил по телефона ОО "... ", а той му казал, че наистина през м... 1995 г. ще пътува за България, но не за конгреса на ВМРО-СМД, а ще ходел на някакъв семинар на историци от военната област. ОО "... " обяснил, че когато ще се провежда конгреса, нямало начин той, ОО "... ", както и... от... да не присъстват на конгреса, а ще бъдат сигурно официално поканени.

Също така по време на разговора ОО "... " казал на извора, че от... бил информиран, че... бил в България и донесъл някои броеве на вестник "Македония", който го издава ВМРО-СМД и че същите вестници Митко му ги дал на... да ги разгледа, а съдържанието им... разказал на ОО "... ". Казал, че "това, което прави..., не е нищо. Броевете на вестниците са от по-стара дата а аз съм информиран в детайли за всичките тези работи. Аз лично се познавам с председателя на ВМРО-СМД Бояджиев, също така много добре се знам с Каракачанов и с него съм имал няколко пъти контакт". За Каракачанов ОО "... " говорил с епитет, че бил млад и перспективен човек с ясна представа и цел пред себе си. Казал, че имал възможност да се срещне и с дъщерята на Ванчо Михайлов, след това с премиера Беров, както и с Министъра за външни работи на Р. България. В обяснението за контактите с гореспоменатите лица, ОО "... " си служил с термини и места, обясняващи къде точно и по кой начин се виждали. Споменавал Велико Търново, след това имена на хотели, както и дру-

ги места из България, за които изворът каза, че "всички споменати имена на места и обекти от една среща не можах да ги запомня".

III. ОПЕРАТИВЕН КОМЕНТАР

На изворът му е дадена насока същият да приеме и заедно с ОО "... " да отиде на разговор при посланика на Р. България, да играе ролята, сякаш той е на същата линия като ОО "... ". Още повече, че същия и по време на разговора с ОО "... " му напомнил, че негов дядо бил учил в България за учител, което според думите на извора било точно така, а по този повод ОО "... " му казал да даде точни сведения и снимки и че в архивите на България той сигурно щял да намери нещо за дядо му.

Написано в 5 екземпляра.

Доставено до: I, II, IV Управа...

Следващият документ на СДБ е от 1997 г. Изворът нагледно удостоверява, че служители на македонската СДБ преследват лица от Р. Македония, изявяващи се като българи. Парадоксът е, че обект на документирани са били и контактите на такива лица със Симеон II. Документът носи гриф "Държавна тайна. Строго секретно".

МВР – Р(епублика) М(акедония)

Служба за държавна безопасност

ДЪРЖАВНА ТАЙНА

СТРОГО СЕКРЕТНО

...неговите характерни особености го правят подходящ за лесно манипулиране, което се използва за неговото насочване за извършване на конкретни задачи и ясно и открито деклариране и прокламиране на върховистка насоченост с цел оживяване и доказване на идеята за "българския" характер на Р(епублика) М(акедония).

От своя страна... е доста лоялен към групата свои съмишленици, преди всичко... и..., които ги смята за свои големи приятели и по техните инструкции и от страна на активисти на ВМРО-СМД от Р(епублика) Б(ългария) и лица от Посолството на Р(епублика) Б(ългария) в Скопие, с които е във връзка, се отнася с висока степен на конспиративност за дейности, директно свързани със същите...

Контактите на... с..... и... стават по-интензивни съгласно техните нагласи за дейност по време на значими за сигурността на Републиката събития и преди и след всяко пътуване в Р(епублика) Б(ългария), осъществено поотделно от тяхна страна с цел координиране на дейността и информиране по между си. В общата си дейност с... и..... осъществява близки контакти и с други лица, представляващи интерес за сигурността в района –..... и др., както и с лица от други райони, които се представят и действат от върховистки позиции... В началото се декларираше и като член на ВМРО – Татковинска партия, но по-късно не е активен в тази партия поради изграденото становище, че същата била доста умерена с бавното “ходене към изток”... Също така през 1996 година по предварителна писмена покана от Р(епублика) Б(ългария) присъства на посрещането на българския цар Симеон в София и по време на приема, организиран в хотел “Континентал” в София,.... осъществил среща с царя, от която притежава неговите фотографии, на които бил сниман в разговор с цар Симеон...

Имайки ги предвид неговите характерни особености като личност, може да се заключи, че същия се използва като връзка между... и други лица от интерес за сигурността от Р(епублика) Б(ългария) и с Посолството на Р(епублика) Б(ългария) в Скопие и като директен извършител и

изразител на интересите на ВМРО-СМД за доказване на “българския” характер на Р(епублика) М(акедония).

Поради това значение и ролята на... във върховистките структури в Р(епублика) М(акедония) и Р(епублика) Б(ългария), неговите директни контакти с лица от интерес за сигурността от страната и чужбина, както и контактите с Посолството на Р(епублика) Б(ългария) в Р(епублика) М(акедония), необходимо е и по-нататък да остане под оперативно наблюдение с продължителна употреба на оперативни мерки и действия с цел откриване, следене, документизиране и възпрепятстване на неговата дейност...

IV. Преследване на български печатни издания на територията на Р Македония.

Следващият документ от 1993 г. представлява доклад на информатор на македонската СДБ.

МВР – Р(епублика) М(акедония)
– Скопие

Служба за държавна безопасност
...

... На адрес:... 3 пратки, опаковани в пликове, формат А 4, в които се намират по 3 – 4 различни броеве на вестника “Македония”, орган на ВМРО-СМД от Р(епублика) Б(ългария), както и няколко брошури, по-малък формат, на които заглавията и авторите..., но бяха с познатите тези на голямобългарската политика спрямо Р(епублика) М(акедония).

Тези пратки бяха изпратени от Р(епублика) Б(ългария), без някое специално посочване на изпращача... предположение е, че тази пратка може да е изпратена от лицето..., който по-рано беше член и активист на ВМРО-ДПМ-

НЕ, изключен от тази партия поради неговите върховистки схващания, за когото разбрах, че в момента се намирал в Р(епублика) Б(ългария), а подобни и същи пратки доставял и до други членове на ВМРО-ДПМНЕ в Скопие. Тези пратки ги доставих до председателя на Парламента на Р(епублика) М(акедония), г-н Стоян Андов, а също така информирах и републиканския подсекретар на СДБ, г-н Слободан Богоевски. Доколкото в бъдеще получа отново такава пратка, отново ще ви информирам.

– Ще бъде приложена мярката на таен контрол на телефона за контактите и връзките спрямо Р(епублика) Б(ългария).

– Ще бъде приложена мярката на таен контрол на писмата и др. Пощенски пратки спрямо Р(епублика) Б(ългария) и по-широко.

– Ще се подсигури наблюдение и контрол на граничните пунктове спрямо Р(епублика) Б(ългария) при евентуални пътувания за Р(епублика) Б(ългария).

– При преценка приемане и на други мерки и активности съгласно правилата за работа на Службата (за държавна безопасност).

Документът разкрива, че български вестници и други печатни издания, които свободно се разпространяват по целия свят, са обект на преследване в Р. Македония. За целта са информирани такива високи държавни ръководители, какъвто е например тогавашния председател на македонския парламент Стоян Андов. Будят тревога мерките, които македонската държава използва срещу българските печатни издания. Потъпкват се такива универсални човешки права и свободи като например правото на свободен достъп до информация, правото на кореспонденция и др.

V. Информативни разговори (разпити).

Тук ще представя извадки от три документа, произлизащи от македонската Служба за държавна безопасност. Писани са през 1994 г. и разкриват цялата процедура по при подготовката на СДБ за провеждане на разпит на лица, изявяващи се като българи. Спазена е следната последователност на работа:

1. Изготвяне на предложение за провеждане на информативен разговор (разпит), съгласувано с началниците на различните сектори на СДБ.

2. Писмено одобрение, подписано от подсекретаря на СДБ.

3. План за провеждане на информативния разговор (разпит), подписан от началника на Регионалното управление на СДБ.

Няма никакво съмнение, че целта на македонистките репресивни структури е именно преследване на българското самосъзнание в Македония. Имената на лицата и населените места, а също така и датите, са променени от съображения за сигурност. Ето съдържанието на документите:

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СЛУЖБА ЗА ДЪРЖАВНА БЕЗОПАСНОСТ

...

*НАПИСАНО В 2 ЕКЗЕМПЛЯРА
ДОСТАВЕНО ДО II УПРАВА НА
СДБ*

СТРОГО СЕКРЕТНО

Скопие, ... 1994 год.

На основание на чл. 5 и 7 от Правилата за работа на службата за държавна безопасност ("Службен вестник на Р

Македония” – специален служебен вестник бр. 10/92) поднасям

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

За провеждане на информативен разговор с лицето..., от татко..., роден на... г. в..., живее в Брюксел, Белгия, приел е белгийско гражданство, собственик на... в Брюксел. Лицето се води в оперативна обработка под псевдонима “...”.

Обосновка

Преди повече от двадесет години, след излежаване на присъда в затвора Идризово,... емигрира в Белгия, където веднага се включва в екстремната активност на дружество “Тодор Александров” в Брюксел. Иначе в нашата земя, преди емигрирането, е съден за дейност от върховистки позиции.

В началото организира нелегално разпространение на пропаганден материал с върховистко съдържание, а става и на разположение на..., за чиито потребности проучва и ангажира лица между нашите изселници, поради което е заведен в обработка.

Преди две години и досега,... на няколко пъти престоява в нашата земя (... и...). Пребиванията ги използва за контакти с...,... и др. Главното при изброените лица е, че действат от върховистки позиции, а част от тях са обхванати и с оперативни обработки.

Разполагаме със сведения, че... в... направил опит да накара отделни наши граждани да станат членове на ВМРО-СМД.

Най-новите информации (досега непотвърдени) показват, че чрез..., а в пряка връзка с ВМРО-СМД, в Републиката са внесени валутни средства, предназначени за лица, които на преброяването (на населението, б.м.) ще се декларират и запишат като българи.

От всичко гореизнесено, очевидно е, че... продължава своята дейност, насочена към застрашаване и разрушаване на порядъка, утвърден с Устава на Р Македония.

Причина за информативния разговор проверка и документиране на досега получените сведения, получаване на нови, изясняване на контактите (селективно) с лицата, които фигурират в Предложението, мотивите и съдържанието на тези контакти и т.н.

Цел на информативния разговор е прекратяване на неговата активност в нашата страна (пропаганда, организиране на групи от върховистки позиции и контакти със съмишленици), във връзка с което се предвижда мярката забрана за влизане в нашата страна.

Информативния разговор ще се проведе в помещението на РУСДБ –..., където ще са подsigурени условията за употреба на мярката тайна фотография, видео и телевизионно заснемане и документиране.

Разговорът ще го водят оперативни работници от II Управа на СДБ и ОРУ-СДБ –... и..., по предварителен договор.

Прави впечатление решимостта на репресивните органи да възпрепятстват каквато и да била дейност, отстояваща български позиции (макар и завоалирани в документа като “върховистки”). За тази цел се предвижда и приемането на крайната мярка “забрана за влизане в Р Македония”. Като се има предвид, че става въпрос за неин гражданин, случаят представлява драстично нарушение на човешките права. Очевиден е страхът на СДБ при преброяването на населението на Р Македония да не се запишат част от нейните граждани като българи.

Независимо от тези разминавания със закона, предложението е прието със следния документ:

ОДОБРЯВА

От изводите в обосновката на Предложението, преценявам, че са изпълнени условията от т. 5 от Правилата за работа на СДБ и съгласно чл. 7 от Правилата за работа на СДБ (“Служебен вестник на Р Македония” – специален служебен вестник бр. 10/92), одобрявам Предложението.

След това одобрение е разработен конкретен план за провеждането на разпита. И тук една голяма част от въпросите са посветени на ВМРО в България.

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

СЛУЖБА ЗА ДЪРЖАВНА БЕЗОПАСНОСТ

...
НАПИСАНО В 4 ЕКЗЕМПЛЯРА
ДОСТАВЕНО ДО: II И IV УПРАВА
НА СДБ
СТРОГО СЕКРЕТНО

Скопие, ... 1994 год.

ПЛАН

За провеждане на информативен разговор с ОО “...”

I част.

– В началото да обясни причините за емигрирането в Белгия и включването му в активността на дружество “Тодор Александров”. В този контекст детайлно да опише в кои лагери за емиграция е пребивавал, за какво е бил разпитван от представители на полицейските органи и как е пристигнал в Брюксел, Белгия;

– Ще бъде питан защо е бил съден в нашата земя и неговото мнение дали е било справедливо и дали идеята да еми-

грира се родила още в затвора, дали е направил това самоинициативно, дали му е подхвърлено от друг и т.н.

– Ще бъде разпитан за контакти с наши граждани, изселници, емигранти и др., които са пребивавали при него по различни поводи от времето, когато не идваше в нашата земя. Аналогично ще се зададе въпроса защо и поради какви причини досега не е идвал в Р Македония, а сега свободно идва;

– Ще се иска от него детайлно да обясни ролята на дружество “Тодор Александров”, целта на формирането, структурата на членството, целите, формите на дейност и др., връзките с МПО (Македонски патриотични организации в САЩ и Канада, б.м.) и ВМРО-СМД и др;

– Да се изясни откъде му са материалните средства за отваряне на магазин в Брюксел и на какво се дължат честите посещения на служители в българското посолство в Брюксел;

– Коя е причината за неговите чести посещения в София, България, след което идва в нашата земя. Във връзка с това от него ще се иска да каже при кои лица отсяда в София, с кои осъществява контакти, по колко дни обикновено са задържа и т.н.

От тази част на разговора, от неговата готовност да говори за тези неща, искреността му, ще зависи по-нататъшния ход на разговора.

II част.

– Ще се иска от него да каже с кои лица контактува в нашата земя, при което ще му се даде да разбере, че ни е известно за неговите пътувания до..... и за контактите, които имал в тези градове. Нормално това важи и за...; Ако не се опита да прикрие лицата и бъде искрен, ще се иска да каже на кои основания и поради кои причини контактува с тези

лица, в противен случай ще му бъдат посочени същите (тук трябва да се внимава да не се компрометират наши обработки (т.е. информатори, б.м.), мерки спрямо отделни лица, за което трябва предварително да се изгради становище);

– Конкретно да се изяснят престопите в... и настояването отделни лица да станат членове на ВМРО-СМД, по чия директива правел това и някой приел ли е;

– За финансовите средства, които е изпратил в Р Македония, около предстоящото преброяване (на населението, б.м.) и какви са целите му, кой стои зад подобна дейност и т.н.

– Да обясни своите изявления, че щял да се кандидатира за народен представител в Събранието на Р Македония на предстоящите избори;

– Планува се употребата на мярката тайна фотография, видео и телевизионно заснемане и документиране.

– Разговорът ще се проведе в Скопие, а ще го осъществят служители от I, II Управа на СДБ, ОРУСДБ, по предварителен договор.

– Разговорът ще се реализира в периода от...1994 година;

– Планът не е окончателен и ще бъде допълнен в договореност с I и II Управа на СДБ.

Изнесените документи са красноречиво доказателство за планомерността в провеждането на репресивна политика на тогавашните македонските власти по отношение на техните граждани със съхранено българско самосъзнание.

В потвърждение на по-горния извод ще представя част от протоколите за проведения разпит, провел се през 1996 г.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ВЪТРЕШНИ РАБОТИ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДО-

НИЯ ДИРЕКЦИЯ ЗА БЕЗОПАСНОСТ И КОНТРАРАЗУЗНАВАНЕ УДБК -...

ДЪРЖАВНА ТАЙНА СТРОГО ПОВЕРИТЕЛНО

...

Отпечатано в 1 екземпляр

Доставено до – УОТ

... 1996

ИЗВЕСТИЕ

От проведения разговор на... 1996 г. с "...” и от същия разговор пренасяме следното:

X – "...”

У – Оперативни работници

...

X -... Вие знаете, че моя живот тук не беше много добър, вие знаете, че бях осъждан два пъти за ВМРО и младостта ми от 21 до 36 г. ми отиде и нямаше никаква перспектива тук за мен...

У – Когато за първи път дойдохте в Македония, с кого сте се срещали и какво сте разговаряли?

X -... Ако Македония има неприятели, за мен са гърците, след това сърбите, други няма, трети няма, само тези двата са. Македония от всички страни е заобиколена, интересът на всички е един и същ, всички искат да я имат, да я разпокъсат или да я поделят. Македония трябва да размисли, за да можем да не бъдем с никой, нито с гърците, нито със сърбите, нито с албанците. В случай на някоя федерация или конфедерация или ако съдбата ни е отредила да не можем сами, ние трябва да знаем къде и с кой сме най-близки и кой ни трябва. Ако това не ни е ясно, така ще се мотаем. Но ако сме принудени да го направим, това ще е само с България... Не можем да бъдем по-големи братя с гърците, отколкото с

България. Българите никога нито един не са убихи...

У – А дали Гърция ще позволи връщането на Егея след всички проблеми, които ни прави с името?

Х – ... Аз преди малко ви казах, че присъединяване може само към България. Това лесно може да бъде. Ето Европа е без граници. Това ще дойде и при нас. После е лесно. А това, че българите не ни признават като народ, това да го оставим на историците те да го решават. Държавата не трябва да се меси в тези работи... За мен тук историята я пишат сърбите. А за това, че историята я пишат победителите, не мога да кажа нищо, защото нито Гоце (Делчев), нито Даме (Груев), нито Климент (Охридски) са били победители, изглежда не са усетили това. Ние сме нова държава и в нея има работи, които не отговарят на истината. Азбуката, езика на пример, 30 % от македонския език има сръбски думи.

У – А колко има български, 20 % ли?

Х – Не, според мен всичко е българско. И българската азбука е написана от Климент Охридски...

У – Коя година сте роден?

Х – Роден съм... г. в... Завършил съм 7-ми клас, а 8-ми го взех като частен ученик, защото ми беше забранено да влизам в гимназията, защото бях съден за ВМРО. За ВМРО съм арестуван първия път през 1948 г. и през 1949 г. през м... бяхме съдени II-мина, двама бяха пуснати, а останалите лежахме в затвор,... го убиха при бягство... В Идризово излежах шест години и в Пожаревац осем, или общо 14 г. от 1948 до 1963 г...

У – Колко души от Македония са дошли в Брюксел?

Х – Дружество "Тодор Александров" има около стотина люде. Иначе дружеството е формирано през 1957 г. в ноември... Аз станях член през 1967 г. в август месец. Там ме отведе..., но за

съществуването на самото дружество знаех от по-рано от разказите на моите братя. Още когато бях в затвора знаех за него. Когато отидох в дружеството, имаше около 40 (души), после се увеличиха на 140... Нашата активност в организацията беше около печатането на книги, търсене на печатници, печатахме книги със спомените на Иван Михайлов, том II и III ние ги печатахме...

У – А за останалата част от архива (на ВМРО, б.м.) какво мислиш, къде е?

Х – Според приказките на другите, а и мое лично мнение и убеждение е, че е във Ватикана и че там е затворена и кой знае дали някога ще се отвори.

У – Смятате ли, че според думите на Ванчо (Михайлов) няма някои ценни материали?

Х – Смятах, че е така, както казва Ванчо (Михайлов), защото той е човек, който иска да бъде на чисто... В нашата организация горе нямаме никакви архивни материали от него. Само писма. А писмата, които бяха написани от него, бяха написани на български език със старата азбука.

У – Защо и вие, ето в разговора който водим, често употребявате български думи?

Х – Говоря така, защото го смятам за македонски език. Така ние говорехме през 1945 – 48 година.

У – Вие лично как се чувствате по националност?

Х – Като българин...

У – Защо когато бяхте в..., казахте, че в този край народа е български и трябва да говори български език...?

У – Ти кога се научи да пишеш на български?

Х – Когато си заминах сърбите през 1941 г. веднага започнах да пиша на български език. Ние в семейството винаги сме говорили български. И в затвора в Пожаревац писмата ги пишех на българ-

ски... *Аз се придържам към азбуката от Климент Охридски, тук няма нищо чудно. Вие само се въртите около България, но тя нито ще вземе Македония, нито има такъв интерес.*

У – Какво е вашето лично становище по отношение на народа в Македония, какъв е той? Ето България призна РМ(акедония), но не го призна народа.

Х – ...Ние сме българи от Македония...

У – Казахте, че В(анчо) Михайлов се застъпвал за правата на националностите в други държави. Дали вие мислите, че се зачитат правата на македонците в България и дали там въобще съществуват македонци според вас?

Х – В България не съществуват македонци, има една малка група "Илинден", която беше формирана още от Югославия и тя имаше задача да отцепи Пиринска Македония и да я присъедини към Югославия, но това са фантазии. Те се декларират като македонци.

У – Според вас в България колко истински македонци има?

Х – Аз не знам какво са това истински македонци. Ето в Пиринска Македония много хора се наричат истински македонци, но за тях македонския е български език. И нищо специфично македонско не съществува...

У – Дали във вашите македонски организации, които са много, включват и ОМО ("Илинден")?

Х – Не, ВМРО и другите македонски организации съществуват отдавна, а ОМО е нова. Всички работи на нашите организации отдаван са начертани. А и в писмата на Гоце (Делчев) се вижда, че се е наричал българин и пишел на български. Ако не сте ги чели, прочетете ги. Как сега да го наричаме Гоце Делчевски, защо да казваме "фала" (сърб. – благодаря, б.м.), "изволте" (сърб. – заповядайте, б.м.), от къде е това? Защо е взет само

велешко-прилепския диалект, а не е взето нещо от струмишкия?...

У – Какво бихте казали за една обединена Македония – Пиринска, Егейска и Вардарска?...

В цитирания документ ясно личи не само антибългарската тенденция в дейността на СДБ, но и подкрепата, която оказва при разпространението на македонизма извън държавните граници на Р Македония. Задаваните въпроси за създаването на една обединена македонска държава са не само анахронизъм, но пораждат и безпокойство.

VI. Признания за извършени антибългарски репресии.

По-долу публикувам извадки от служебна бележка на СДБ от 1994 г., в която се потвърждава провеждането от страна на македонската държава на репресии срещу нейните граждани с българско самосъзнание след атентата срещу бившия президент Киро Глигоров.

МВР – Р(епублика) М(акедония)
– Скопие
Служба за държавна безопасност
...

СЛУЖЕБНА БЕЛЕЖКА

... Връзката на... с лица, активисти на ВМРО-СМД... се потвърждава и чрез получаваните инструкции от тези структури за неговата дейност в Р(епублика) М(акедония) и даването на морална поддръжка и охрабряване на неговата дейност от страна на Красимир Каракачанов от Р(епублика) Б(ългария), казани по повод арестуването на Димитър Църномаров и Глигур Цурев след атентата върху Президента на Р(епублика) М(акедония). След тази поддръжка от Р(епублика)

Б(ългария)... пред своите съмишленици открито действа, изтъквайки че “след подписването на македоно-гръцката спогодба и неуспешния атентат върху Президента на Р(епублика) М(акедония), Македония повторно се връща в “оковите” на оста Атина – Скопие – Белград, а народа в Р(епублика) М(акедония) ще се намира под ударите на гръцката и сръбската пропаганда с цел изкореняване на естествената връзка с България”. Събитията около Църномаров ги коментирал като логична последица от политиката и че “македонските българи” в Р(епублика) М(акедония) ще бъдат подложени на удар от страна на актуалната власт,

но не трябвало да отстъпват, а напротив – явно и при всеки удобен случай да се декларират като българи в Р(епублика) М(акедония).

От цитирания документ става ясно, че в своята служебна кореспонденция СДБ не крие факта, че след опита за атентат върху бившия президент Глигоров са последвали арести на видни българи. Потревожен обаче в случая е факта, че обект на наблюдение е станало лице, чиято единствена “вина” е, че е българин и се е осмелил открито да изрази своето национално самосъзнание.

DOCUMENTS ON THE ACTIVITY OF THE STATE SECURITY DEPARTMENT
OF THE REPUBLIC OF MACEDONIA BETWEEN 1991 – 1998

(Summary)

Spas Tashev

After 1998, because of the ongoing process of democratization, the Republic of Macedonia gave many of her citizens the chance to see if the State Security Department of the Ministry for Foreign Affairs had kept any personal files of them. According to these until recently classified records, part of the people in the Republic of Macedonia declared themselves Bulgarians and were, because of that self-determination put under a special regime of observation.

The documents connected with various operative records form several groups:

1. Documents which prove that the Republic of Macedonia has succeeded Tito's Yugoslavia in her policy of persecuting people of Bulgarian affiliation, inspite of her declaring independence in 1991.
2. Documents, connected with the control over the Macedonian citizens with Bulgarian consciousness.
3. Documents, revealing the control over the contacts between the Macedonian citizens of Bulgarian affiliation and Bulgaria.
4. Documents, which prove that the Bulgarian issues were persecuted on the territory of the Republic of Macedonia
5. Documents, throwing light on the informative conversations (interrogations) with people of Bulgarian affiliation.
6. Documents revealing the repressive measures, taken against the people of Bulgarian affiliation.